

Виховна година

100 чудес України

Мета: учити дітей сприймати різні життєві ситуації, аналізувати їх і знаходити шляхи виходу з них; виховувати у дітей правильне ставлення до таких понять, як «друг», «дружба»; розвивати в учнів любов до природи.

Учитель. У нашій Україні є дуже багато красивих і визначних місць, які цікаві не лише в нашій країні, а й за кордоном.

Так, навіть по телебаченню показують передачі, в яких презентують різні дуже цікаві та красиві місця, які можуть бачити і в інших країнах.

Варто, також зауважити, що до переліку різноманітних чудес увійшли пам'ятки, що представляють увесь період історії України, від найдавніших часів до нашого століття. Серед них представлена переважна більшість регіонів України.

Проте, усі ці місця ми не в змозі сьогодні розглянути, тому розглянемо лише деякі, найцікавіші з них.

1 учень.

Оптимістична печера (Тернопільщина)

Одним з найбільш унікальних природних пам'яток України є найбільша печера Євразії – Оптимістична, яка знаходиться поблизу села Королівка Борщівського району Тернопільської області...

Печера "Оптимістична" була відкрита у 1966 році спелеологами львівського спелеоклубу "Циклоп", які вже протягом більше 40 років проводять її дослідження. За цей період спелеологами "Циклопу" пройдено і закартовано 216 кілометрів ходів, галерей і гротів печери, що робить її найдовшою печерою Старого Світу, найдовшою печерою світу в гіпсах, та другою за протяжністю печерою на Землі (поступається лише вапняковій Мамонтовій печері у США).

Печера знаходиться в межах Придністровського карстового району Подільсько-Буковинської карстової області, у південній частині межиріччя Серет - Нічлава (ліві притоки Дністра).

Крім Оптимістичної, тут розташовані ще дві великі печери – Озерна (довжина 120 кілометрів) і Вертеба (8 кілометрів).

Печера Оптимістична утворилася внаслідок розчинення підземними водами гіпсів неогенового віку (14 млн. р). Вона являє собою складний за своєю будовою горизонтальний площинний лабіринт гротів, ходів і галерей різної форми і розміру, закладений у 20 – метровому пласті темно-бурого (у верхній частині) і жовтуватого-сірого (у нижній частині) гіпсу.

В межах лабіринту печери виділяються 10 районів, кожний з яких відрізняється своїми особливостями (структура лабіринтової сітки, морфологія та розмір ходів і галерей). Дно ходів печери вкрите глиною, або брилами гіпсу.

Найбільшим скарбом печери Оптимістична є вторинні мінеральні утворення, що протягом десятків тисяч років росли у підземних порожнинах. Дуже красиво виглядають скупчення невеликих білосніжних кристаликів гіпсу на тлі темно-бурих стін печери. І все це іскриться, міниться, переливається у світлі ліхтарів.

З інших рідкісних форм слід згадати так званий “печерний сніг” скупчення на дні ходів печери прозорих голчастих кристаликів гіпсу, які починали свій ріст у печерному повітрі, в краплях гідроаерозолу, а потім осідали на підлогу ходів, і там вже продовжували своє зростання. Такі скупчення нагадують снігові кучугури.

За своїми розмірами та морфологією печера Оптимістична, як і інші гіпсові печери-лабіринти Придністровського Поділля, не мають аналогів в інших регіонах поширення гіпсових порід на Землі. Унікальність та краса печери приваблює туристів-спелеологів та вчених із багатьох країн світу.

2 учень.

Дністровський каньйон

(Вінницька, Івано-Франківська, Тернопільська, Хмельницька обл.)

Ми захоплюємося природою Альп та Кавказу, Карпат та Криму і прагнемо будь-що побувати там. Але не всі знають, що Дністровська долина з її ландшафтами має свою неповторну красу...

Найцікавішою, наймальовничішою ділянкою Дністра є його відрізок у 250 км від гирла Золотої Липи до гирла Збруча – Дністровський каньйон. Дністер тече по каньйоноподібній долині, утворюючи багато фантастичних звивів - меандрів. Природа Дністровського каньйону своєрідна та неповторна. На його території близько 100 пам'яток живої і неживої природи світового значення, тут збереглися унікальні еталони відслонень гірських порід.

Дністер бере початок в Бескидах біля підніжжя гори Розлуч на висоті 750 м. Загальна довжина ріки - 1362 км, площа водозабору - 72,1 тис. км². У межах Івано-Франківської області довжина р. Дністер - 200 км.

Сучасна назва Дністра веде свій початок з Київської Русі і означає "бистра вода". Древні греки називали ріку Тіріс, а ще пізніше Тірас. У римлян вона відома під назвою Данастріс, Данаструс. У турків - Турла. Дністер має 386 приток. У верхній частині (до міста Самбір) це типова гірська ріка, що тече по вузькій долині з обривистими скелястими берегами. Спустившись з гір, Дністер тече широкою, місцями заболоченою, рівниною, і течія його сповільнюється. Ріка тут тече по плоскогір'ю в невисоких, порослих вербами глинистих берегах, деколи утворюючи острови; вода каламутна, часто мілка. В районі с. Журавно підвищується спочатку лівий, а потім і правий берег ріки, русло стає кам'янистим, течія посилюється. Нижче древнього Галича долина Дністра звужується до ~ 200 м. Високі скалисті береги Дністра тут поросли листяними лісами і кущами, з-під скал витікають численні джерела.

На ріці Дністер гори підходять так близько до ріки, що утворюють каньйон, руслом якого тече ріка. Потоки в деяких місцях зриваються з кручі просто в річку, перетворюючись в живописні водоспади. Окремі частини скал нагадують швейцарський сир, весь в дірках від виходів печер і гротів. На берегах ріки, в навколишніх селах зустрічаються пам'ятники культури різних народів, що в давнину населяли долину Дністра (церкви, костели, монастирі, палаци, руїни замків і фортець), зокрема печери, деякі з них служили монахам скельних монастирів для життя і відправи служб. Долина ріки була заселена людьми ще з давніх-давен.

Городенківський район, що лежить на Дністровського каньйону, являє собою одну з найкрасивіших його ділянок, де долина річки має найбільш виражені риси каньйону. Тут знаходиться 26 населених пунктів, де була досліджена трипільська культура.

3 учень.

Мармурова печера (АР Крим)

Мармурова печера – унікальна за красою печера зі складною системою залів і галерей. Печера „Мармурова” знаходиться на плато гірського масиву Чатир-Даг. Видимий із різних відстаней, мальовничий силует Чатир-Дагу є символом Криму. Тут заповідано більш ніж 160 карстових печер, шахт, колодязів. Серед них дуже цікавою є відкрита в 1987 році печера Мармурова. Вхід до неї знаходиться на висоті 920 м над рівнем моря. Закладена вона в блоці верхньоюрських вапняків і складається з трьох частин: Головної галереї, Нижньої і бічного «Тигрового ходу». Величезних розмірів галереї натіканнями поділяються на окремі зали.

Галереєю казок: підземні чудеса

Для входу відвідувачів у печеру споруджено штучний 10-метровий тунель. Печера Мармурова зустрічає гостей Галереєю казок.

Галерея пишно прикрашена сталактитами, сталагмітами, натічними драпіровками. Чудово освітлений маршрут веде вглиб печери. Екскурсійна доріжка огинає химерні творіння сталагмітів, що своїми контурами дивно нагадують казкових героїв. Світло вириває з п'ятми Слоненя та Мамонта, голову Господаря печери, Діда Мороза, Царівну-жабу... Важко повірити, що ці фігури створені протягом мільйонів років краплинами води, а не руками талановитого скульптора.

«Господар» печери

У галереї Тигровий хід склепіння печери опускається, і тут добре видно дзвіноподібні поглиблення, що були промиті напірними водами та згодом прикрашені сталактитами.

Сюди веде зручний тунель у монолітній породі, що прокладено на місці виявленого вузького сифонового каналу. Живописні натічні колони розділяють галерею на окремі зали. На дні видно невеликі ванни з водою. Чудові натічні завіски, кам'яні водоспади, каскади гурових озер, «печерні перли», унікальна ніша «геліктитових квітів». З екскурсійної доріжки можна побачити дно колодязя, де на глибині 6 м було знайдено кістки печерного ведмеда.

Галерея казок. «Мамонт»

Тасмничою темрявою покрито залу Перебудови. Але темрява відступає в промінні прожекторів, і тоді приголомшують її розміри. Це одна із найбільших обладнаних зал світу: площа її 4 тис. кв. метрів, висота більше 20 м. Величезні кам'яні брили покривають дно. Східну стіну зали на висоту 6-8 метрів вкрито білосніжним коралітовим килимом кам'яних квітів, протяжність якого близько 40 м. Унікальним є 7-метровий сталагміт, що лежить на боку і має назву «Башта, що впала». А поряд із гігантом - витончені крихкі мережива - гурові озерця, на дні яких знаходять так звані «печерні перли».

«Восьминіг»

Чудовий вид відкривається з гребеня однієї з найбільших в Європі кальцитових гребель. У центрі Палацової зали, частину якої видно з греблі, знаходяться грандіозні натічні колони «Король» і «Королева» з «свитою» - сталагмітами різних форм. Гурові озера прямують до Глиняного залу. Натікань в ньому небагато, але кожне - неповторюване. Тут і закінчується Головна галерея.

«Кам'яні квіти»

Нижня галерея є геолого-мінералогічним заповідником. Вузький хід переходить у 12-метровий колодязь, що веде до зали Троянд - хаосу кам'яних брил, що покриті виблискуючими коралітами та сталагмітами. За нею - абсолютна гармонія зали Надій, потім Балконна, Люстрова, Обвальна та Руслова зали, зали Шоколадка та Геліктитова. Тут ходи розбігаються в різні боки. Далі дороги поки немає...

Галерея «Тигровий хід»

Добратися до печери Мармурової можна на легковому автомобілі, автобусі, вертольоті або пішки. Для цього треба звернути на 17-му км траси Сімферополь - Ялта біля села Зарічне до дачного селища за селом Мармурове. Середня тривалість екскурсії Мармуровою печерою - 1 година.

4 учень.

Синевир (Озеро, Закарпаття)

Найбільше озеро Закарпаття - Синевір, яке утворилося 10 тисяч років тому на висоті 989 метрів над рівнем моря...Озеро Синевир справедливо вважається найкоштовнішим природним скарбом Національного природного парку "Синевир". Воно розташоване на висоті 989 метрів над рівнем моря, має середню площу 4-5 гектарів, його середня глибина становить 8-10 м, максимальна - 22 м.

Існує легенда, згідно якою мальовниче озеро утворилося від потоку сліз графської доньки Синь, на місце, де її коханого, простого верховинського пастуха Ви́ра, було вбито камінною глибою за наказом підступного графа.

Насправді ж озеро утворилося в результаті потужного зсуву, викликаного землетрусом, близько 10 тисяч років тому. На висоті 989м гірські кам'яністі породи вирости на шляху швидкого струмка, утворивши греблю і повністю перегородивши вузьку долину. Улоговина, що при цьому виникла, заповнилася водою трьох гірських струмків. У прозорій воді озера добре почуваються форель озерна, райдужна та струмкова.

Краєвиди відзначаються надзвичайною мальовничістю й величністю. Стрімкі схили, вкриті струнками ялинами, вік яких становить 140-160 років, спадають прямо до водної поверхні. Посередині ж озера розмістився, немов зіниця блакитного ока, невеликий острівце́ць площею всього кілька метрів. Звідси і народна назва - Морське око.

На півострівці височить вирізана із червоного дерева скульптурна композиція «Синь і Вір» (скульптори Іван Бродин і Михайло Санич) Висота монументу 13 метрів. Відображаючись у воді, він сприймається таємниче, як чудова казка про безсмертне кохання.

5 учень.

Світязь (Озеро, Волинь)

Озеро Світязь - найбільше і найглибше озеро природного походження в Україні. Світязь чимось схожий на море, у вітряну погоду хвилі тут досягають півтораметрової висоти...

Розташований Світязь неподалеку смт Шацьк, центру відновленого в 1993 році району. Входить до групи Шацьких озер. Озеро Світязь живлять артезіанські джерела. Вода тут надзвичайно прозора і м'яка. У сонячну погоду дно видно на кількадеметровій глибині.

Є у Світязя дивовижна приваблива сила. Слід увійти до його кришталевої води, як душа наповнюється світлою радістю. Майже уздовж всієї берегової смуги озера ростуть ліси. У літній час тут можна удосталь надихатися напоєним ароматом хвої повітрям, назбирати чорниці, ожини, грибів. Такого задоволення не має жоден, хто звик відпочивати на морському узбережжі.

Донині серед учених немає єдиної думки щодо походження Світязя та інших Шацьких озер. Дехто вважає, що після відступу дніпровського льодовика на Поліссі утворилося величезне водоймище. Льодовик з півночі підпирав його, не давши воді стікати вниз. Озера розглядаються ними як релікти, тобто залишки цього гігантського водоймища, западини якої з часом поглибилися вимиванням вапняків підземними потоками. Інші учені твердять, що озера мають виключно карстове походження. Останні дослідження підтвердили льодовикове походження Світязя і його найближчих побратимів. А поява глибоких западин, на думку вчених, пов'язана з підняттям і опусканням окремих тектонічних блоків.

Біля берегів, особливо в районі Гряди, Світязь переважно мілкий. Можна пройти півтори сотні метрів, аж поки вода досягне грудей. У безвітряну пору вода прогрівається швидко і тому тут з радістю відпочивають батьки з дітьми. Озеро в переважній своїй більшості дуже глибоке.

6 учень.

Подільські Товтри (національний природний парк, Хмельниччина)

Товтри - це залишки узбережних рифів, витягнених паралельно давній береговій лінії. Аналогів у світі немає, але подібні за геологічними структурами скелясті гряди є у Великобританії та США.

Товтри – це місцева назва скелястої дугоподібної гряди, висота якої в межах парку сягає в середньому 400 метрів над рівнем моря.

Подільські Товтри відзначаються геологічною будовою, рідкісною і невластивою рівнинно-платформенним областям. У цьому сенсі вони являють собою сукупність викопних рифових споруд узбережжя бар'єрного характеру, що утворилися у мілководних міоценових морях. Поверхня рифової гряди, завдяки денудаційним процесам, загалом позбавлена молодших відкладень і тому нерівності поверхні рифових споруд різко виділяються у рельєфі скелястими і карстовими формами земної поверхні, які мають надзвичайно мальовничий вигляд.

За своїми фізіографічними рисами об'єкт вирізняється високою ландшафтно-пейзажною оцінкою. У рельєфі Подільські Товтри виглядають як скеляста дугоподібна гряда, висота якої досягає 443 м. Окремі форми піднімаються у вигляді витягнутого валу, або окремих конусоподібних горбів, іноді мають

форму морських атолів; найбільш поширеною формою є кряжі у вигляді витягнутих валів шириною до 0,5 км

Придністровська частина Подільських Товтр відрізняється деякими особливостями: вона сильно і доволі густо розчленована глибокими каньйоноподібними долинами лівих притоків річки Дністер. Вивітрені та розмиті вапняки, які відслонюються на схилах долин, утворюють екзотичні скелі різної форми - колони, стовпи, гігантські гриби або хаотичні

нагромадження брил та валунів. На теренах Об'єкту встановлено і експлуатується кілька джерел мінеральних вод різних типів, які мають лікувальні властивості.

Товтровий кряж багатий карстовими формами. Тут зрідка трапляються і печери, наприклад: Кармалюкова печера у с. Привороття, проте у кряжі переважають дрібні карстові форми: тріщини, борозни, комірки, лійки, карри, які утворюють на головному кряжі Товтрового масиву іноді справжні карстові поля.

У межах парку росте майже 1700 видів рослин. Фауна налічує 55 видів ссавців, 214 — птахів, 10 — плазунів, 11 - земноводних та низку видів безхребетних тварин, які ще потребують детальних досліджень. Наявність на території парку старих лісових масивів, відкритих крутосхилів та карстових печер сприяє поширенню тут хижих птахів та кажанів.

Велику цінність і значимість для рекреаційного господарства Національного природного парку "Подільські Товтри" складає запас мінеральних вод.

Значну туристично-рекреаційну цінність складають лісові масиви. Територію Парку можна використовувати з туристично-рекреаційною метою протягом всього року.

У відкопаній товщі порід, що складають Подільські Товтри, і порід, що залягають нижче, сформувалися горизонти підземних вод, що, частково, перетворилися на мінеральні води із цінними лікувальними властивостями. Унікальні карстові порожнини є доступними для спостереження і вивчення.

Учитель. Я гадаю, що після цієї виховної години ви будете трішки більше знати про визначні місця нашої України та цікавитися ними.

Дякую за увагу.